

„Kodėl mokytojas, kuris nori nusivežti vaikus į ekskursiją, į Vilnių, turi rašyti programą? Geras mokytojas nesustos ant kalno ties „Akropoliu“, jis su vaikais dar nueis į muziejų, surengs ekskursiją po senamiestį. O piktavališkas mokytojas parašys tą programą ir sėkmingai pravaikščios po „Akropolį“. Tai ar orientuojamės į procesą, ar į jo dekoraciją?..“

„Popierizmą“ daugina mūsų baimės ir apsidraudimai, – įsitikinęs Šiaulių Didždvario gimnazijos direktorius **Vaidas BACYS**, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro sudarytai darbo grupei „popierizmui“ mažinti.

„Popierizmą“ daugina

mūsų baimės ir apsidraudimai

Gabrielės Tervidytės nuotr.

„Tai ar galiu parašyti, kad kai mokiniai jo mokykloje susimuša, Vaidas Bacys iš karto kviečia policiją?“ – klausiu. „Rašykite drąsiai, – šypneli Šiaulių Didždvario gimnazijos direktorius V. Bacys ir dar priduria: – Policiją iškviečiame net ir tada, kai mobilusis dingsta.“

Tačiau mūsų pokalbis su Vaidu telksis apie kitką – kaip pavyksta kurti gerą mokyklą be daugybės raštų, nužyminių kiekvieną mokytojo ar vadovo žingsnelį, nes V. Bacys yra ir švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus sudarytos darbo grupės „popierizmui“ mažinti vadovas.

✓ **Kiek žinau, su „popierizmu“ savo gimnazijoje kovojote dar prieš pradėdamas dirbti šioje darbo grupėje. Kokias Jūsų patirtis?**

Kažin, ar tai reikia vadinti kova, gal racionalumu. Pats esu ir vidaus audito konsultantas, ir bendrųjų programų įgyvendintojas. Labai vertinu vidaus ir išorės audito idėją bei Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros pastangas padėti mokykloms profesionaliai reflektuoti savo veiklą. Patyrėme mokykloje išorės auditorius, jų išvados mums buvo vertingos. Vidaus auditą darėme, kai dar ministro įsakymo nebuvo, darom ir toliau. Tik štai kur esmė – auditą darome dėl mūsų pačių, ne atsiskaitymui.

Vakar gimnazijoje vyko posėdis, diskutavom 3 valandas, bet posėdžio protokolas nebuvo surašytas. Man jo nereikia, nes svarbiausia buvo pati diskusija, procesas, sprendimas. Esame įsikalbę daug visokių baimių: o kaip patikrinsi, sukontroliuosi? Betgi pirmiausia turime sukurti lauką žmoneis, kad jie dirbtų įdomiai, kūrybiškai. Biurokratizmas atsiranda iš noro kontroliuoti. Ir vidaus, ir išorės auditas siekia ne kontroliuoti, o padėti mokyklai. Audito dokumentų labiau reikalauja kitos kontroliuojančios institucijos, negu Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra.

Mūsų gimnazija licenciją tarptautinio bakalaureato programai, kurią baigusiuji diplomai pripažįstami Oksforde ir Harvarde, gavo tarptautiniams ekspertams neparodžiusi nė vieno „popieriaus“. Ką ekspertai darė? Susitiko ir kalbėjosi su kiekvienu mokytoju atskirai, su mokiniais, jų tėvais, vicemeru. Taip kalbėdamasis gali pamatyti, ar joje mokykloje yra vertybių sistema, ar jie juda ta pačia kryptimi, ar jie turi savo strategiją.

Kai pradėjau dirbti, turėjau tokią ploną knygutę, tai buvo mano istorijos programa. Šiandien ta knyga – bendrosios programos – matom, kokia stora. Tikrai nepasakyčiau, kad tada dirbau mažiau kūrybiškai, prasčiau negu šiandien. Ar negalime pabandyti mokytojams duoti tam tikras gaires ir leisti laisviau veikti? Jeigu sakome, kad mokiniai yra įvairių mokymosi stilių, mokymą jiems reikia individualizuoti, tai kodėl mokytojus norime dar griežčiau reglamentuoti, dar kiekčiau. Ar tikrai to reikia?

Manau, kad po 18 metų ir vėl reikės naujos darbo grupės „popierizmui“ mažinti. Tai yra mūsų „natūra“ – apsidrausti.

Nepasitikėjimo kultūra turi palaipsniui nunykti. Turi atsirasti konsultavimo, paramos, pagalbos kultūra.

Bijau, kad kai išeis vyresnės kartos mokytojai, turėsime problemų. Tai dar viena priežastis mažinti biurokratizmą mokyklose – nes jaunimui bus patrauklus tik kūrybiškas darbas, ne per daug biurokratizuotas.

Kodėl mokytojas, kuris nori nusivėžti vaikus į ekskursiją, į Vilnių, turi rašyti programą? Geras mokytojas nestuos ant kalno ties „Akropoliu“, jis su vaikais dar nueis į muziejų, surengs ekskursiją po senamiestį. O piktavalis mokytojas parašys tą programą ir sėkmingai pravaikščios po „Akropolį“. Tai ar orientuojamės į procesą, ar į jo dekoraciją?

✓ **Ar Jūs manytumėte, kad „popierizmo“ gausos šaltinis yra pačios mokyklos?**

Manychiau, kad gausa pirmiausia kyla iš bandomo apsaugoti. Štai pas mane dirba jauni specialistai – na, dienyne jie pildo baisiai, nubraukia, parašo ne ten... Sėdžiu savo muziejų, vartau Nepriklaus-

somos Lietuvos, carinės Rusijos mokyklų dienyne – pribraukymų ir ten pilna, o ar kas dėl to atsitiko?

✓ **Jūs buvote darbo grupės vadovas. Ar Jūsų gimnazijos patirtimi buvo pasinaudota priimant sprendimus?**

Aš pats pasinaudojau darbo grupės sprendimais. Kai ką pradėjau paprastinti. Šiomet net audito nedarėme „popieriuje“. Mokytojai jau anksčiau rengė tik teminius ilgalaikius planus ir pildė dienyne, bet po komisijos darbo sutarėme, kad tie mokytojai, kurie naudoja elektroninį dienyne, papildomai nepildytų lankomumo.

Darbo grupėje išsikėlėme tris klausimus: kiek laiko sugaiši mokytojas pildydamas dokumentą, kur bus panaudota informacija, kokie bus priimti sprendimai? Šie klausimai svarbūs kiekvienai mokyklai.

✓ **Kaip su tais, kuriems nepatinka mokytojo darbas, su jaunais?**

Su tokiais, kuriems nepatinka, reikia iškart atsiveikinti. Mes galime iš jauno mokytojo reikalauti idealiausių planų, bet gal geriau jam skirti konsultantą, mentorių, kad pas jį į pamoką ateitų, stebėtų, galėtų su juo pasišnekėti apie savaitės planus? Planas į klasę ateina mokytojo kojų dėmėmis. Mokykla ir pamoka – gyvas organizmas, dažnai juk mokytojas per pamoką keičia planą.

Švietimo ir mokslo ministerija, Švietimo plėtotės centras, mokytojų centrai gali suteikti mokytojui stiprią praktinę metodinę paramą. Siūloma parengti visų temų pavyzdinius planus.

✓ **Darbo grupė žengė pirmuosius žingsnius „popierizmo“ mažinimo link. Ar galima eiti dar toliau?**

Jau susitarėme, kad bus parengtas

„popierizmo“ mažinimo priemonių planas. Daug kas turėtų keistis nuo rugsėjo 1 dienos.

Turime išsiskutuoti dėl vadovų ir mokytojų atestacijos. Ar yra prasmė prieš atestaciją reikalauti išklausti kursus? Gal kitas turi tokią intenciją ir tiek knygų skaito, kad jam jokių seminarų nereikia? Gal net pradantis vadovas per savo 4 metų praktiką tiek praktinių pavyzdžių pasisėmė, tiek perskaitė, kad bus tik veltui 1300 litų už kursus išleides. Po atestacijos – taip, galbūt galima konkrečiai rekomenduoti.

Turime rimtai pagalvoti apie prevencijas, socializacijas. Reikia atskirti, kas yra bendroji problematika, kuri neišvengiamai ateina į mokyklą, o kas edukacinė dalis, tai, ką integruojame į pamokas. Pvz., per biologiją, etiką šnekame apie narkotikų žalą. Kam reikia dirbtinai dar ką nors daryti, jeigu per pamokas prevencinė informacija gali būti skleidžiama labai profesionaliai? Neturi būti dirbtinių komisijų. Pavyzdžiui, specialius pedagogas matydamas problemą eina į psichologinę pedagoginę tarnybą ir sprendžia. Ką pakeičia sukviesta mokyklos specialiojo ugdymo komisija?

Turim labai paprastinti dienyne formas, kad mokytojas liautųsi kelis kartus perrašinėjęs tuos pačius duomenis. Ir ugdymo planas neturi taip griežtai reglamentuoti ugdymo, – žinau, mokytojai labai pyks dėl šito... Reikia atsiskaityti nereikalingų tvarkų arba turėti pavyzdines.

✓ **Mokytojai kartais jaučiasi nesaugūs prieš mokinius. Kiek žinau, Jūsų gimnazija turi geros patirties, kaip „susitvarkyti“ su neklaužadam, chuliganais?**

Būtų iliuzija manyti, kad mokytojai jaučiasi saugiai. Žinau, nes neseniai mano mokytojai pildė anonimes anketas.

Mes turime taisykles. Vaikai turi aiškiai žinoti pasekmes, jeigu padarė tą ir tą. Yra atsakomybės, ribos zona, už kurios baigiasi pokalbiai, pedagoginės priemonės ir prasideda administraciniai veiksmai. Yra ir mokymosi sutartys – tėvai turi priimti aiškesnę atsakomybę.

Kalbėjosi Kristina ŽALNIERIŪTĖ